

theoretical aspects, a few theoretical and empirical tasks were carried out, in particular: the role of social influence on the process of professional personal formation has been analysed; the main scientific approaches to the understanding of professionalism phenomenon and its structural components have been explained. Authors reveal the issue of the need of informational education about the psychological and pedagogical issue of professionalism; its main components and qualities have been characterized. The main components of professionalism have been distinguished according to results of empirical research: a feeling of professional pride, professional selfidentification, creativity and competence, emotional and intellectual talent, physical activity, learning preparation, psychological reliability, professional growth, professional motivation. The article creates and depicts the psychological portrait of a professional of the higher education.

Key words: professionalism, skills/qualifications, creativity, competence, emotional gift/talent, professional identification, subjectivity.

УДК 378:796

Лія Гальченко

До питання підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності

Запорізький національний університет (м. Запоріжжя)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень із цієї проблеми.

Одним із пріоритетних завдань держави на сучасному етапі є збереження та зміцнення стану здоров'я і фізичної підготовленості дітей та молоді. Важлива роль у виконанні цього завдання належить майбутнім учителям із фізичної культури, від діяльності яких залежить гармонійний розвиток підростаючого покоління, єдність фізичних, психічних, духовних і соціальних потреб особистості. На необхідність підвищення якості підготовки фахівців з фізичного виховання вказується в Законі України "Про вищу освіту", цільовій комплексній програмі "Фізичне виховання – здоров'я нації", Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту.

Особливо важливим у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури до педагогічної діяльності є формування в нього здатності в разі вимог об'єктивної ситуації змінити свою установку, скоректувати програму діяльності й поведінки [6, 59].

Найважливішим етапом у професійному становленні майбутнього фахівця є процес формування професійної спрямованості, який розглядається як комплекс цілеспрямованих педагогічних впливів, що ґрунтується на знанні закономірностей розвитку особистості з урахуванням специфічних вимог професії, впливу факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру, і скерований на формування особистості спеціаліста в процесі пізнавальної навчальної діяльності [2].

Аналіз літературних джерел свідчить, що питання підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту вищих навчальних закладів висвітлено в багатьох вітчизняних (Е. С. Вільчковський, М. С. Герцик, О. Ц. Демінський, В. І. Завацький, Л. П. Сущенко, Б. М. Шиян та ін.) і російських працях (В. І. Жолдак, В. Н. Зуєва, В. В. Кузіна, В. В. Приходько, Г. А. Шашкін). Так, Н. Л. Ємельянова тлумачить поняття "професійна підготовка" як "процес і результат діяльності, спрямований на оволодіння певним запасом професійних знань, умінь та навичок, а також якостей особистості, необхідних для успішного виконання професійної діяльності"[3].

Завдання дослідження – здійснити аналіз психолого-педагогічної літератури щодо визначення актуальності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності та провести анкетування студентів вищих навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дисципліна "Рухливі і національні ігри з методикою викладання" у вищій школі є навчальним предметом, який формує загальну та професійну культуру особи майбутнього вчителя фізичної культури. Вона дає студентам необхідні знання, уміння та навички, які орієнтовані на формування фізичної культури школярів; сприяє виявленню креативних здатностей, розвитку особистісного творчого потенціалу, розбудовує вміння самостійно вирішувати, аналізувати, зіставляти, узагальнювати й робити правильні висновки.

Значний внесок у розробку питань, пов'язаних із рухливими іграми внесли вітчизняні (Л. В. Аксенова, Б. А. Леко, С. Н. Амбурцев і Г. З. Зарипов [1] та ін.) і російські вчені (Е. Л. Жарікова [4], Т. В. Заячук [5], А. М. Савина [10]).

Освітня, виховна й оздоровча дії гри будуть ефективними лише тоді, коли гру проводитиме педагог, професійно готовий до реалізації її потенціалу. У цьому вміщено специфіку вчення ігор і різних різновидів ігрової діяльності, що вимагає від фахівця з фізичної культури професійних знань із теорії та методики проведення рухливих і національних ігор.

Аналіз літературних джерел, пов'язаних із використанням рухливих та національних ігор у спорті, свідчить про те, що гра дає змогу створити рухову основу для перспективного вдосконалення координаційних здатностей, необхідних для формування техніки гри (А. Г. Обелевський) [8, 25]. Автор вказує, що рухлива гра виступає як комплексна вправа, що до того ж стимулює активно працювати думку. Використання в тренуваннях ігор для розв'язання різних завдань сприяє створенню загальних передумов для оволодіння тактикою гри. Основним завданням удосконалення тактики є вміння залежно від обставин творчо застосовувати в рухливих іграх індивідуальні, групові, командні атакуючі й оборонні дії [8, 25].

На думку Г. О. Огарь, В. В. Альохіна та В. І. Ласиці, “застосовуючи ігри з елементами боротьби в тренуванні, можна не лише підвищити інтенсивність процесу тренування та збільшити загальне навантаження, а й удосконалювати технічну й тактичну майстерність борця наближених до змагання умов” [9, 7]. Автори вважають, що “ніякими іншими засобами не можна, так повно, як рухливими іграми, змоделювати динаміку рухової діяльності на фоні ситуацій, що постійно змінюються, і емоційного стану спортсмена на килимі” [9, 7].

С. К. Кирилов та М. І. Лис вважають, що під час навчання краще сприймаються ігрові прийоми, коли фіксація технічних помилок незначна, а в методиці застосовуються рухливі ігри з елементами волейболу й вправи, що імітують ігрові дії [7, 39]. Автори вважають, що рухливі ігри, спрямовані на розвиток фізичних якостей і вдосконалювання елементів техніки, активізують дітей і підвищують інтерес до занять. Рухливі ігри можуть застосовуватися при відборі школярів у секцію для виховання рухових якостей, для вдосконалювання техніко-тактичної підготовки. У грі діти поводяться невимушено, тому їхні здібності розкриваються природно й найбільш повно [7, 42].

Для визначення актуальності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності ми провели анкетування студентів за розробленою анкетною. В анкетуванні взяли участь 140 студентів Запорізького національного університету (ЗНУ), 70 студентів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (НПУ ім. М. П. Драгоманова), 67 студентів Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка), 80 студентів Бердянського державного педагогічного університету (БДПУ), 49 студентів Класичного приватного університету (КПУ).

На питання анкети “Наскільки Ви володієте знаннями про використання рухливих і національних ігор при відборі дітей у спорті?” ми отримали такі відповіді: вважають, що володіють знаннями про використання рухливих і національних ігор при відборі дітей у спорті 18,76 % студентів, частково володіють – 51,80 % осіб; не володіють знаннями – 17,76 % студентів; важко відповісти – 11,69 % респондентів. Відповідно, повністю володіють знаннями про використання рухливих і національних ігор під час відбору дітей у спорті 25,71 % студентів ЗНУ; 20 % – студентів НПУ ім. М. П. Драгоманова; 8,96 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 14,63 % – студентів БДПУ; 24,49 % КПУ. Частково володіють – 44,29 % студентів ЗНУ; 54,29 % – студентів НПУ ім. М. П. Драгоманова; 53,73 % – студентів ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 65,85 % – студентів БДПУ; 40,82 % – КПУ. Вважають, що не володіють цими знаннями: 16,43 % студентів ЗНУ; 18,57 % – студентів НПУ імені М. П. Драгоманова; 17,91 % – ЧДПУ імені Т. Г. Шевченка; 7,32 % – БДПУ; 28,57 % – КПУ. Важко відповісти: 13,57 % студентів ЗНУ; 7,14 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 19,40 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 12,20 % – студентів БДПУ; 6,12 % – КПУ (рис. 1).

Отже, майже 18,76 % опитаних студентів вищих навчальних закладів повністю володіють знаннями про використання рухливих і національних ігор при відборі дітей у спорті, що свідчить про актуальність та доцільність обраної проблематики дослідження.

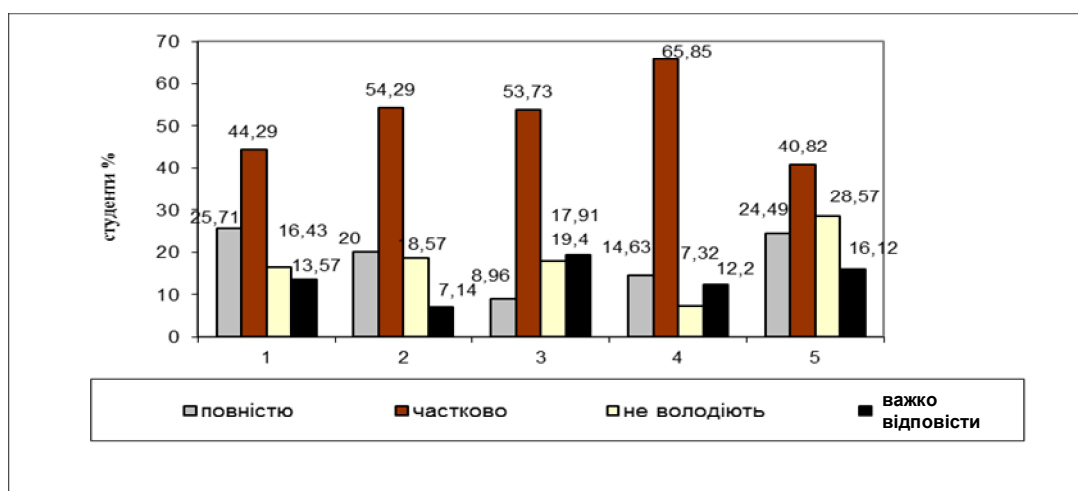

Рис. 1. Розподіл опитаних студентів щодо володіння знаннями про використання рухливих і національних ігор при відборі дітей у спорті (%)

Примітка: 1 – ЗНУ; 2 – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 3 – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 4 – БДПУ; 5 – КПУ.

Аналіз відповідей на запитання анкети “Чи володієте Ви вмінням здійснювати суддівство змагань із рухливих і національних ігор?” засвідчив такі загальні показники: 50,59 % студентів володіють умінням здійснювати суддівство змагань із рухливих і національних ігор; не володіють – 20,73 % опитаних студентів і важко відповісти – 28,69 %. Зокрема, володіють умінням здійснювати суддівство змагань із рухливих і національних ігор 46,43 % студентів ЗНУ; 52,86 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 56,72 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 56,10 % – БДПУ; 40,82 % – КПУ. Вважають, що не володіють цим умінням: 20 % студентів ЗНУ; 27,14 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 10,45 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 19,51 % – БДПУ; 26,53 % – КПУ; важко відповісти: 33,57 % студентів ЗНУ; 20 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 32,84 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 24,39 % – БДПУ; 32,65 % – КПУ (рис. 2).

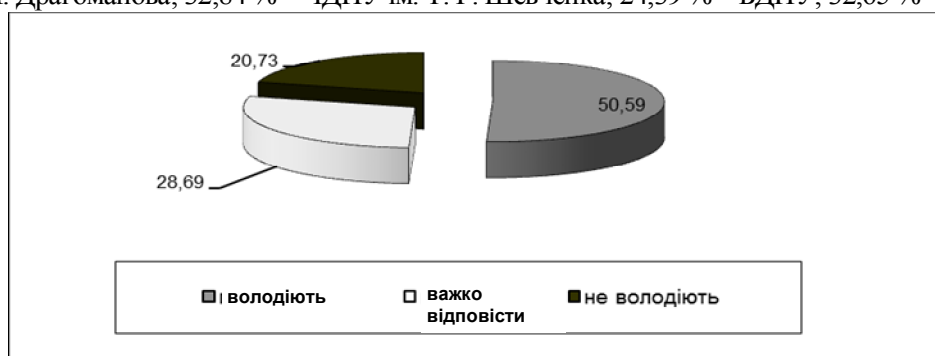

Рис. 2. Показник кількості опитаних студентів щодо володіння вміннями здійснювати суддівство змагань із рухливих і національних ігор (%)

Відповідно, лише 50,59 % опитаних вважають, що володіють умінням здійснювати суддівство змагань з рухливих і національних ігор і 20,73 % студентів зазначили, що не володіють узагалі. Це підтверджує доцільність та актуальність проблематики нашого дослідження.

Результати відповідей на запитання анкети “Наскільки Ви володієте вмінням організовувати змагання з рухливих і національних ігор?” свідчать, що із 406 студентів повністю володіють умінням організовувати змагання з рухливих і національних ігор 22,20 %, частково володіють – 55,64 %, не володіють умінням – 9,10 %, важко відповісти – 13,03 % студентів. Відповідно, повністю володіють умінням організовувати змагання з рухливих і національних ігор 26,43 % студентів ЗНУ; 22,86 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 22,39 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 17,07 % – БДПУ; 22,24 % – КПУ. Частково володіють умінням 52,14 % студентів ЗНУ; 55,71 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 52,24 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 67,07 % – БДПУ; 51,02 % – КПУ. Вважають, що не володіють цим умінням 6,43 % студентів ЗНУ; 12,86 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 2,99 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 10,98 % – БДПУ; 12,24 % – КПУ. Важко було відповісти 15 % студентів ЗНУ; 8,57 % – НПУ ім. М. П. Драгоманова; 22,39 % – ЧДПУ ім. Т. Г. Шевченка; 4,88 % – БДПУ; 14,29 % – КПУ.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз психолого-педагогічної літератури та результати анкетування студентів засвідчили, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності є актуальною й досліджується вітчизняними та іноземними науковцями.

Аналіз відповідей студентів засвідчив, що майже (22,20 %) опитаних студентів вищих навчальних закладів повністю володіють умінням організовувати змагання з рухливих і національних ігор, що свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

У перспективі важливо розробити науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор для студентів із метою подальшого впровадження в навчально-виховний процес вищих навчальних закладів.

Список використаної літератури

1. Амбурцев С. Н. К проблеме повышения эффективности физического воспитания молодежи с использованием народных игр / С. Н. Амбурцев, Г. З. Зарипов // Научно-методическое обеспечение физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры : сб. науч. тр. – Челябинск, 2002. – № 1 – Вып. 5. – С. 17–20.
2. Волков В. Ю. Компьютерные технологии в образовательном процессе : монография / Волков В. Ю. – СПб. : СПбГТУ, 2000. – 142 с.
3. Ємельянова Н. Л. Підготовка майбутніх вихователів до роботи над засвоєнням старшими дошкільниками народознавчої лексики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н. Л. Ємельянова ; Південноукраїнський держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2003. – 20 с.
4. Жарикова Е. Л. Программно-методическое обеспечение курса “Подвижные игры” в системе подготовки специалистов в ВУЗах физкультурного профиля : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Е. Л. Жарикова ; Рос. гос. акад. физ. культуры. – М., 1996. – 17 с.
5. Заячук Т. В. Формирование творческих способностей студентов педагогического вуза с использованием средств дисциплин “хореография” и “подвижные игры” : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. / Т. В. Заячук. – СПб., 2007. – 176 с.
6. Зюзюков О. В. Особливості змісту процесу фізичного виховання в системі педагогічної освіти майбутніх учителів фізичної культури / Н. А. Павлова // Вісник Луганського національного університета ім. Т. Г. Шевченка. – 2010. – № 17 (204). – С. 49–56.
7. Кирилов С. К. Применение игр и игровых упражнений для овладения техникой игры в волейбол / С. К. Кирилов, М. І. Лис // Спортивные игры в современной системе физического воспитания : материалы регион. науч.-практ. конф., посвящ. 10-лет. каф. спорт. игр ГрГУ им. Я. Купалы. – Гродно : ГрГУ, 2002. – С. 39–42.
8. Обелевский А. Г. Использование подвижных игр в учебно-тренировочном процессе по футболу / А. Г. Обелевский // Спортивные игры в современной системе физического воспитания : материалы регион. науч.-практ. конф., посвящ. 10-лет. каф. спорт. игр ГрГУ им. Я. Купалы. – Гродно : ГрГУ, 2002. – С. 24–26.
9. Огарь Г. О. Рухливі угри, як засіб тактико-технічної підготовки юних борців / Г. О. Огарь, В. В. Альохін, В. І. Ласиця // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проб. фіз. вих. і спорту. – 1999. – № 21. – С. 6–7.
10. Савина А. М. Подвижные игры в системе формирования педагогического мастерства в вузах физкультурного профиля: На прим. игровых видов спорта : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А. М. Савина ; Рос. гос. акад. физ. культуры. – М., 1998. – 23 с.

Анотації

У статті наведено результати аналізу науково-педагогічної літератури та анкетування студентів вищих навчальних закладів щодо підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності. Завданням дослідження було визначення актуальності підготовки майбутніх учителів фізичної культури до використання рухливих і національних ігор у професійній діяльності. Аналіз психолого-педагогічної літератури та результати анкетування студентів засвідчили, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури є актуальною й досліджується вітчизняними та іноземними науковцями. Аналіз відповідей студентів засвідчив, що майже (22,20 %) опитаних студентів вищих навчальних закладів повністю володіють умінням організовувати змагання з рухливих і національних ігор, що свідчить про актуальність обраної теми дослідження.

Ключові слова: учитель фізичної культури, підготовка, майбутній учитель фізичної культури, гра, рухливі й національні ігри.

Лия Гальченко. К вопросу подготовки будущих учителей физической культуры к использованию подвижных и национальных игр в профессиональной деятельности. В статье приводятся результаты анализа научно-педагогической литературы и анкетирование студентов высших учебных заведений относительно подготовки будущих учителей физической культуры к использованию подвижных и национальных игр в

профессиональной деятельности. Целью исследования было определение актуальности подготовки будущих учителей физической культуры к использованию подвижных и национальных игр в профессиональной деятельности. Анализ психолого-педагогической литературы и результаты анкетирования студентов свидетельствуют, что проблема подготовки будущих учителей физической культуры является актуальной и исследуется отечественными и зарубежными учеными. Анализ ответов студентов показал, что почти (22,20 %) опрошенных студентов высших учебных заведений полностью владеют умением организовывать соревнования по подвижным и национальным играм, что свидетельствует об актуальности темы исследования.

Ключевые слова: учитель физической культуры, подготовка, будущий учитель физической культуры, игра, подвижные и национальные игры.

Liya Galchenko. To the Question of Preparation of Future Teachers of Physical Culture to the Use of Mobile and National Games in Professional Activity. The article reveals the results of scientific-pedagogical literature analysis and questionnaire of students of higher educational establishments regarding the preparation of future teachers of physical culture to the use of mobile and national games in professional activity. A research purpose was to determine the relevance of preparation of future teachers of physical culture to the use of mobile and national games in professional activity. The analysis of literature and the results of questionnaire has proved that a problem of preparation of future teachers of physical culture had been relevant and had been researched by domestic and foreign scientists. The analysis of students' answers showed that almost (22,20 %) of surveyed students possess the ability to organize the competition in the mobile and the national games, which indicates the relevance of the researched topic.

Key words: teacher of physical culture, preparation, future teacher of physical culture, game, mobile and national games.

УДК 7А (092)

Станислав Дмитриев

Метапредметные блоки-модули формирования педагогических технологий в образовательных системах (дискурс-анализ проблемы)

Нижегородский государственный педагогический университет, Россия

Постановка научной проблемы и её значение. Анализ последних исследований. Парадигмальные сдвиги, происходящие в системе вузовского образования, ставят её перед лицом новых теоретико-методологических проблем и “опережающих инноваций”. Цель инноваций должна быть не только в программных продуктах, но прежде всего в технологиях и системах управления. Образовательные технологии в сфере физической культуры (ФК) требуют, на наш взгляд, методологической разработки и перехода на научно обоснованную концепцию междисциплинарной интеграции учебных предметов – “сквозной дидактической интеграции” как фундаментальных, так и специальных дисциплин [1; 2]. Нами показано, что задачи совершенствования образовательных программ должны осуществляться не только в сфере предметно-дисциплинарного блока (на основании признаков, имеющих референты в объективной реальности), но и по трансдисциплинарным проблемам.

Изложение основного материала и обоснование полученных результатов исследования. Становление и реализация профессионально-личностного потенциала будущего специалиста в сфере ФК образует диалектическое единство взаимопроникающих друг в друга психических качеств человека и его деятельности – профессионализма, компетентности, квалификации, педагогической культуры, мастерства. В практическом оценивании профессиональное мастерство выпускника факультета ФК может характеризоваться двумя основными критериями: нормативностью и искусством. *Нормативность* в контексте технолого-педагогического мастерства (“нормативный профессионализм”) – это следование предписаниям и традициям системы стандартов, норм, правил, которые позволяют педагогу-тренеру добиваться высокого уровня владения содержанием и методами обучения, показывать гарантированные результаты (превышающие квалификационные стандарты),